www.goftaman.com

د سولې نه بلکه د لوبې د بايللو پيلامه

(۱۹۹۶ کال --- ؟)

سپين کانوال

وروستيو پيښنو په ډاګه کړې چې زمونږ د ملت او هيواد برخليک د نورو په لاسونو ټاکل کيږي. که دا جګړه يا سوله، د دولت او يا حکومت بڼه وي او يا کوم بله چاره. ډير وړاندې نه، بلکه يوازې ۱۵ کاله شاته ته ځو او ګورو چې:

په يادو شوو ۱۵ کلونو کې د لومړۍ ورځې څخه رانيولې يعني د بن کنفرانس، موقت او انتقالي دولت، ولس مشر، اساسي قانون او مدني قوانين، د نظام د بڼې غوره کول، کابينه جوړول او چارې پرمخ وړل، د ټاکنو پايلې، د جرګو جوړيدل او نور هر څه هر څه د بل په لاس کې او د بل چا په اراده او اداره تر سره شوي دي. لنډه دا چې په دې وروستيو کلونو کې يو کار هم د ملت شپه اراده نه دی تر سره شوی او ملت په هره چاره کې بلواکه او بيواکه دی. له شک پرته ټول کورني او بهرني اړخونه په دې خړو اوبو کې د خپل ځان لپاره - څوک غټ او څوک واړه ماهيان نيسي.

د قانون جوړوني، نظام جوړوني او غوراوی، د حکومت او کابيني جوړوني په ټولو بهيرونو کې د ملت نقش له صفر سره برابر دی. همدې ټول عام ناوړه او غير مطلوب وضعيت ملت له محروميت، بې واکۍ او بدمرغۍ سره مخ کړی دی. هر څه په پروژه يي توګه پرمخ ځي. فساد او زورواکي حاکم دي. سوله او امن نشته او خلک له يوې سيمې څخه بلې ته په ډاډه زړه سفر نه شي کولای، د نا امنيو له امله داخلي بې ځايه شوي کورنۍ خپلو جونګړو او کډوال خپل ټاټوبي ته نه شي را ستنيدلای، کار نشته تر څو خلک وکولای شي د هغه له لارې د خپلې کورنۍ ورځنۍ اړتيا رفع کړي، عدالت نشته چې حق حقدار ته وسپارل شي او دلته زور او زر حق ګڼل کيږي، عام ولس د ژوند د تيرولو د عادي شرايطو له درلودلو څخه محروم دی او ټول واک او اختيار او د ژوند مادي نعمتونه د يو څو محدودو اشخاصو او انحصاري کړيو تر منځ لاس په لاس کيږي او د ولس وګړی پر خپل ځای خوار او بې واکه پاته دی.

د يو نوي خبر په اړه دلته غواړم هغې يوې ژوندۍ کيسي ته چې ما ته په زړه پورې وه او هيڅکله مې له ياده هم نه وځي، اشاره کوم:

په ۲۰۰۳ کال کې د ولس مشرۍ د لومړي دور ټاکنو ته تياری نيول کيده. ايتلافونه جوړيدل او جوړ جاړي کيدل چې پايله يې د واک پر ويش او انحصار ولاړ وه. پر همدې مهال د جنګيالي، اخواني او تاجک استاد رباني چې د افغانستان د اسلامي جمعيت ګوند مشر وه او ډيری پلويان يې تاجکان وو او دموکرات، کيپيټاليسټ او پښتون احدي تر منځ چې د افغان ملت ګوند د يوه اړخ مشر چې ډيری پلويان يې پښتانه وه، د ايتلاف خبره د کليد په اونيزه مجله کې خپره شوې وه. دا هم ډيره په زړه پورې ده چې نه د دې دواړو ګوندو پلويانو او نه هم کوم بل چا هغه مهال په دې اړه کوم غبرګون وښود. هغه مهال ما ته دا خبره د حيرانتيا وړ وه چې د رباني او احدي ترمنځ ايتلاف جوړيدل څرنګه ممکن دی؟ ځکه چې د دې دواړو سياسي مشرانو او ور سره تړلو ډلو تر منځ سخت فکري او سليقوي تضاد شتون درلود. د دې ګونګې پوښتنې د حل لپاره مې تل کوښښ کاوه. له يو څه وخت وروسته را ته يو فرصت برابر شو او هغه دا چې د کليد د مجلې خبريال يعنې هغه چا چې له دې دواړو ښاغلو سره يې مرکې تر سره کړې وې، مخامخ شوم. ما ته و ويل چې دا مرکه ده تياره کړې وه. د رباني د نظر په اړه نوموړي خبريال را ته ډير څه و نه ويل، خو نومړی مرکه کونکی وايي چې کله يې همدا پوښتنه له ښاغلي احدي څخه وکړه چې ستا او د استاد رباني تر منځ د ايتلاف جوړيدو مشترکه وجه څه ده، نو هغه را څخه غوښتنه و کړه چې زه بايد خپله ثبتونکی آله خاموشه کړم. د ثبتونکي آلي د چپ کولو څخه وروسته ښاغلي احدي زما پوښتني ته داسې ځواب را کړ چې امريکا را ته ويلي وه چې د رباني سره ايتلاف وکړه. ما ته د کيسي همدا برخه ډيره خوندوره وه او يو درس مې ترې زده کړ.

اوس یو ځل بیا لږ تر لږه ورته کیسه تکرارېږي. د ترلاسه شویو معلوماتو له مخې د ګلبدین حکمتیار په مشرۍ اسلامي حزب د افغانستان له حکومت سره د سولې تړون نهایي کړی او تمه ده چې تر اختر مخکې لاسلیک شي.

"د حکمتیار د شهادت خپروني په خپله برښنا پاڼه کې لیکلي چې اسلامي حزب به د افغانستان له اسلامي دولت سره نن (شنبه) د سولې موافقه لاسلیک کړي. د ګلبدین حکمتیار په یوې لیکنې کې چې د فیسبوک له لارې د ده ملاتړیو خپره کړې ده لیکلي دي چې دی په افغانستان کې دی. البته په دې مقاله کې دا ادعا هم شوې ده چې د طالبانو د رژیم له ماتې را وروسته دی په ایران کې و او هلته ایران غوښتل چې دی امریکایانو ته وسپاري او بیا دی مجبوره شو چې افغانستان ته راشي او تر ننه په افغانستان کې اوسیږي. په دې موده کې د اسلامي حزب له لورې یو شمیر شرطونه د سولې لپاره وړاندې شول چې په دې شرطونو کې داسې څه نه تر سترګو کیږي چې د افغانستان د حکومت لپاره ستونزمن وي."

په دې لیکنه کې زیاته شوې چې د ګلبدین حکمتیار د اسلامي ګوند پلاوی له څو میاشتو راهیسې کابل ته څو ځله ولاړ او بیرته پاکستان ته ستون شو. دلته هم داسې یوه پوښتنه پیدا کیږي چې که چیرې ګلبدین حکمتیار په افغانستان کې وه نو پلاوی یې له خبرو ورسته بیرته پاکستان ته ولې ستنیده؟ دا د هغوی خپله خبره ده او کره والی یې څېړنو او باوري معلوماتو ته اړتیا لري.

د سولې لپاره د حکمیتیار لومړی شرط دا وه چې ټول بهرني ځواکونه دې له افغانستانه څخه و وځي، زمونږ بندیان دې خوشي، زمونږ پلویانو ته دې ښارګوټي جوړ شي، او له سره دې عامو او رڼو ټاکنو ته لاره هواره شي.

له هغه دولت سره چې د پانګوالۍ نظام استازی دی او د پردیو پر لاس جوړ شوی دی، د حکمتیار په ژبه کفري دی ځکه چې د استکبار په لاس جوړ شوی او د هغوی دلاس آله دی؛ د سولې او جوړ جاړي امکانات نشته. نو اوس څنګه هر څه او ټوله فضا بدله شوه؟ آیا دا غوښتني منل شوې او عملي شوي دي که نه کومه بله خبره رامنځته شوې ده؟ ویل کیږي چې د حکمتیار له لوري د سقاو زوی په ملاتړ کې لیکنو هم مرسته کړې چې له حکمتیار سره د سولې له بهیر سره په حکومت کې د سقاو پلوو عناصرو خواخوږي خپله کړي.

د پورته معلوماتو په رڼا کې دې پایلې ته رسیږو چې یو ځل بیا ورته پیښې تکرارېږي او هغه دا چې د یو تکنوکرات چې د پانګوالۍ نظام استازی دی او یو ټوپکمار چې د فیوډالي نظام استازی دی، د کلکو فکري، سیاسی، اقتصادي او نظامي مخالفتونو د شتون سره سره بیا هم، پرته له دې د مخالف لورې ټول شرطونه ومنل شي، څنګه کولای شي په خپلو منځو کې د سولې لپاره تیار شي. کیدای شي د وخت په تیریدو سره حالات روښانه او پټې خبرې را څرګندې شي او مطرحو پوښتنو ته ځوابونه پیدا شي، چې کومې هغه پټې ژمنې تر سره شوي چې دواړه لورې یې یوې پریکړې ته سره نژدې کړي دي. د سیاست د کلاسیک فرمول له مخې چې دوستۍ لنډ مهاله او ګټې دایمي ګڼې دا هم امکان لري چې دواړه لورې یې سره نژدې کړې وي او دا چې یو څوک له ډیر فکر څخه وروسته ښایي دې پایلې ته و رسیږي او یو ځواب تر لاسه کړي چې: " ماران سره یاران". داسې هم کیږي چې د سطرنج د لوبې دواړه لوري لوبغاړي د ستر بادار په امر دې ته اړ ایستل شوي وي چې له یو بل سره په یوه میز خبرو ته کښیني او په یو ټغر او دسترخوان خواړه وخوري.

په دې منځ کې د عام ولس سره پوښتنه دا ده چې: "خلک بدل شوو که بدل شولو وختونه" او اندیښنه یې دا ده چې دا حرکت به د هغوی لپاره کومه ګټه ولري؟

سوله د افغان ولس یو ستر ارمان او اړتیا ده مګر د کابل د حکومت او حکمتیار په یو ځای کیدو او د دوی تر منځ په ډزبندۍ عادلانه سوله نه شي راتلای، تر حو چې ولس او یا د هغوی رښتیني استازي په دې بهیر کې را شریک شوي نه وي. دا همد یادونې وړ ده چې د عادلانه سولې پرته هیڅکله سوکالي، او ثبات نه شي را منځته کیدای او هر ډول پرمختګ ناشونی دی.

انتظار وکړئ او و ګورئ!

ځکه چې له یوې خوا ځینو ته د بادرانو له امره سرغړاوی ستره ګناه ده! اوله بله پلوه بلواکي او بیواکي ده.

www.goftaman.com